

Husdyrbruget 1911

med særligt Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget.

Af Statskonsulent *Axel Appel*.

Det danske Husdyrbrug har atter i 1911 vist en anerkendelsesværdig Produktionsdygtighed. Den stigende Udførsel i alle Hovedgrenene er et stærkt talende Vidnesbyrd herom. Naar Flæsket undtages, er den stigende Udførsel fulgt af en Prisstigning, hvorved den samlede Udførselsværdi i 1911 er forøget mere end i noget enkelt tidligere Aar. 1911 har derfor alene fra denne Side set absolut været et meget godt Aar, men den gennem den dyriske Produktion opnaaede økonomiske Balance er dog sikkert ikke saa gunstig som den, vi naaede i 1910. Forskellige Forhold — delvis meget ugunstige Ernæringsforhold i Sommerhalvaaret, høje Korn- og til Dels Kagepriser, Mund- og Klovesygens Optræden — har forårsaget en dyrere Produktion og paa flere Maader mindsket Nettofortjenesten. Den Ros, der saaledes — særlig af dem, der staar udenfor Landbruget — er blevet tildelt Aaret 1911 som fortrinligt Landbrugsaar, er næppe fuldt fortjent. Der kan sikkert trækkes betydeligt fra, uden at man gaar Virkeligheden for nær.

Vender vi os først til Landbrugets Hovedudførselsprodukt, Smørrret, da er der af dansk Smør i 1911 udført 89.6 Mill. kg imod 88.5 Mill. kg i 1910, en Fremgang af godt 1 Mill. kg. Den udførte Fløde- og Mælke-

mængde repræsenterer en Smørmængde af godt 7 Mill. kg ($5\frac{1}{2}$ Mill. kg i 1910), saa at den samlede Udførsel af Mælkeriprodukter i 1911 i Virkeligheden er forøget med en Smørmængde paa $2\frac{1}{2}$ Mill. kg. En Smørpris, der gennemsnitlig var ca. 6 pCt. højere end i 1910, bringer Aaret op paa et Aarsgennemsnit af ca. 214 Øre pr. kg. Højest blandt de tidligere Aar staar 1908 med 205 Øre pr. kg. Den samlede Værdiopgang bliver ialt ca. 15 Mill. Kroner.

Den anden Hovedartikel, Flæsket, viser en Forøgelse i Udførselsmængden af ca. 18 pCt., idet den er steget fra 96.8 Mill. kg i 1910 til 114.4 Mill. kg i 1911 eller med ca. 18 Mill. kg. Intet tidligere Aar kan opvise saa stor en Udførsel af Flæsk. Den betydelige Nedgang i Flæskepriserne, der beløber sig til 12—13 pCt., har selvfølgelig i høj Grad mindsket den Værdistigning, som Mængdeudførselen skulde medføre, men denne beløber sig dog — trods dette Forhold — til 3 à 4 Mill. Kroner. Gennemsnitsnoteringen for Flæsk var 5—6 Øre under den for 1910. De stærkt nedadgaaende Priser i Aarets sidste Halvdel i Forbindelse med de høje Priser paa Korn har ikke gjort Svineholdet til nogen særlig lønnende Forretning, om end det har kunnet bære sig.

1911 bragte gode Priser paa Kvæg og Kød, et Forhold af megen Betydning for det samlede Kvægbrugs Rentabilitet. Stigningen i Prisen var 10 à 15 pCt. Den stærke Tørke i Tyskland i Sommeren 1911 i Forbindelse med den store Udbredelse af Mund- og Klovesyge har gjort »Kødnoden« endnu mere følelig dernede.

Iøvrigt har den frie Omsætning paa Kvæghandelens Omraade lokalt lidt store Indskrænkninger med deraf følgende økonomiske Tab ved den, særlig i Aarets sidste Maaneder, sig stærkt bredende Mund- og Klovesyge, der særlig har hjemsøgt Øerne.

Udførselen af levende Hornkvæg var større end nogen Sinde tidligere, men samtidig er Indførselen af Kvæg fra Sverige tiltaget med 50 pCt. og gaaet op fra 20,000 til 30,000 Stkr. i 1911. Overskudsudførselen er

desuagtet større end i 1910. Af Kød af Hornkvæg er der i 1911 udført henved 4 Mill. kg mindre end i 1910, og taget under ét er der en Nedgang i Kødeksporten af ca. 1 Mill. kg. Desuagtet er der i Henhold til de højere Priser en Værdistigning for udført levende og slagtet Kvæg i 1911 af ca. 3 Mill. Kroner.

Men medens Sommeren 1910 som Helhed frembød usædvanlig gode Ernæringsforhold, var dette for 1911 kun Tilfældet i den allerførste Tid. Senere hen paa Sommeren og i Efteraaret blev Forholdene saaledes, at formedelst Mangel paa Græs og Grøntfoder kunde Mælkeproduktionen kun holdes nogenlunde oppe ved rigeligt Tilskud af Kraftfoder, og Følgerne af den tørre Sommer gjorde det desuden nødvendigt meget tidligt at gribe til Benyttelsen af saadanne Afgrøder, navnlig Roerne, der under normale Forhold først skulde anvendes til Opfodring i Vinterhalvaaret 1911—12, en Omstændighed, der vil virke eller har virket uheldigt ind paa Fodringsvilkaarene i 1912.

Udførselen af Heste er øget med ca. $3\frac{1}{2}$ Tusinde, men aftaget med ca. 1200 for Føllenes Vedkommende. Indførselen er øget med ca. 1000 Heste og godt 400 Føl. Overskudsudførselen af Heste og Føl er saaledes steget fra 13,000 til 13,820 Stkr. Priserne har været opadgaaende, og Udførselsværdien er steget med 2.8 Mill. Kroner.

Vinterfodringen i 1910—11.

Skønt Halmmængden i mange Landbrug i Efteraaret 1910 ved Vinterfodringens Begyndelse kun var sparsom, blev denne desuagtet i sin Helhed godt gennemført. Dette blev dog kun muligt ved en fra Efteraaret af strængt gennemført Økonomi i Brugen af Halmen, ligesom den meget tidlige Udbinding i Foraaret 1911 var et Forhold af overordentlig stor Betydning. Der var den ret mærkelige Omstændighed, at Halmen blev billigere, eftersom Vinteren gik, og Hø var betydeligt dyrere i Efteraaret end ved

Nytaarstid. Det store Roefoder, som man raadede over, var af uvurderlig Betydning, og naar Køerne ved Udbindingstiden mødte frem med et gennemgaaende godt Huld, saa kan det i første Linie tilskrives dette, at der havde været rigeligt med Roer, saa rigeligt, at man i mange Brug paa Øerne, trods det at Roerne dør adskillige Steder holdt sig mindre godt, kunde give indtil 50 kg Roer og derover daglig pr. Ko, og endda var der Røer til Raadighed en Tid efter, at Køerne var komne paa Græs. Ogsaa paa Halvøen slog Roerne godt til, og her holdt de sig bedre; adskillige Landmænd havde endogsaa Roer til Salg, hvad der er ret ualmindeligt.

Kraftfoderforbruget.

Indførselen af Foderstoffer her til Landet har, dels i Overensstemmelse med den stigende Produktion af baade Flæsk og Smør, dels i Henhold til, at Græsmarkerne og Grøntfodermarkerne svigtede, været stigende i 1911. Overskudsindførselen af uformalet Korn (herunder Majs) er steget med 27.5 Mill. kg og var 588 Mill. kg. Overskudsindførselen af Majs alene er tiltaget med 98 Mill. kg, mens der er Nedgang i Indførselen af Rug (10 Mill. kg), Havre (28 Mill. kg), Byg (24 Mill. kg) og en stærk Forøgelse af Udførselen af Byg, nemlig fra 56 Mill. kg til 80 Mill. kg eller henved 43 pCt.

I Indførselen af Oliekager er der en betydelig Opgang, nemlig fra 421.8 Mill. kg til 510.8 Mill. eller en Stigning af godt 21 pCt. Den mest anvendte Oliekage er stadig B o m u l d s f r ø k a g e n, der for 1911 udgør over en Tredjedel af samtlige indførte Kager. Soyakager og Soyamel, der i Fjor indtog Pladsen som Nr. 2, har, hvad det indførte Fabrikat angaar, i Aar maattet nøjes med Pladsen som Nr. 3, idet Solsikkekagerne har erobret Pladsen som Nr. 2.

Foderstofindførselen i de sidste 10 Aar viser følgende Udvikling
(Indførselen i Mill. kg):

	Oliekager.	Klid.	Ialt.
1902	307.4	108.7	416.1
1903	359.7	60.0	419.7
1904	369.6	76.3	445.9
1905	404.9	86.1	491.0
1906	413.1	92.4	505.5
1907	465.6	82.8	548.4
1908	478.8	57.1	535.9
1909	493.1	78.8	571.9
1910	421.8	41.2	463.0
1911	510.8	43.8	554.6

Af uformalet Korn var Overskudsindførselen:

1902	589.7	Mill. kg,	heraf var	Majs	215.3
1903	503.9	—	— — —	210.0
1904	641.4	—	— — —	229.4
1905	583.1	—	— — —	277.7
1906	771.0	—	— — —	478.4
1907	626.4	—	— — —	445.4
1908	511.8	—	— — —	261.6
1909	620.1	—	— — —	232.0
1910	560.7	—	— — —	182.4
1911	588.0	—	— — —	280.9

De 510,772,700 kg indførte Oliekager og Oliekagemel
fordeler sig saaledes:

Bomuldsfrøkager og -mel	176,342,800	kg = 34.60 pCt.	} 91.20 pCt.
Solsikkekager	148,799,200	— = 29.20 —	
Soyakager og -mel	71,401,100	— = 14.00 —	
Hampefrøkager	68,450,000	— = 13.40 —	
Jordnødkager	26,498,000	— = 5.20 —	
Hørfrøkager	12,591,000	— = 2.28 —	
Rapskager	5,884,400	— = 1.16 —	
Palmekager	806,200	— = 0.16 —	
	510,772,700 kg = 100.00 pCt.		

Der er en øget Indførsel af Bomulds-, Solsikke-, Hampefrø- og Hørfrøkager, men Nedgang i Indførselen af Soyakager og Rapskager; for Soyakagerens Vedkommende

bør det erindres, at Fabrikationen af danske Soyakager er stærkt tiltagende, idet der i 1911 er indført 35.7 Mill. kg Soyabønner imod 20 Mill. kg i 1910, hvilket dog ikke nær opvejer Nedgangen i Indførselen af Kager. Af Hvedeklid er der indført 43.8 Mill. kg, lidt mere end i 1910, og af Risfodermel 2.6 Mill. kg. Statistisk Bureau opgiver Værdien af indført uformalet Korn og af Foderstoffer i 1911 til 139 Mill. Kroner imod 125 Mill. Kroner i 1910.

Mælkeudbyttet

i Vinteren 1910—11 var som Helhed upaaklageligt og kan maaske nærmest karakteriseres som meget godt, takket være den rigelige Roemængde, men da Smørpriserne var lave og Kraftfoderet dyrt, blev det økonomiske Udbytte trykket en hel Del. Forholdet var her iøvrigt ganske modsat forrige Aars, hvor Mælkeudbyttet lod meget tilbage at ønske, men hvor Smørpriserne var høje. I de almindelige indledende Bemærkninger er der alt hentydet til, at Sommerernæringen lod meget tilbage at ønske, idet Vilkaarene for Plantevæksten var meget ugunstige. Mælkeudbyttet holdtes dog desuagtet nogenlunde godt oppe; dog viste Smørudførselen i Juli Kvartal tydeligt hen til den i samme Kvartal herskende usædvanlige Tørke med de mange Solskinsdage, idet Udførselen var betydeligt mindre end Aaret forud.

Et tidligt og mildt Foraar bragte tidlig et frodigt Liv i Plantevæksten. Græs- og Kløvermarkerne var fra Efteraaret 1910 i en meget tilfredsstillende Tilstand, og gennem en mild Vinter var denne Tilstand bevaret til Foraaret 1911, der i saa Henseende var særdeles lovende. Udbindingen af Kreaturerne fandt endnu tidligere Sted end i 1910. I det sydlige Jylland saa man flere Steder Kreaturer paa Græs i første Halvdel af April, og i Slutningen af April og i Begyndelsen af Maj var Flertallet af Besætningerne i disse Egne sat paa Græs. I 1. og 2. Uge af Maj var Kvæget overalt bundet ud. Skönt Maj var

fattig paa Regn, var Forholdene for Udvikling af en frodig Plantevækst alligevel gunstige i Maj Maaned, og Køerne levede højt, men allerede i den første Uge af Maj gjorde Regnmangelen sine uheldige Følger gældende, Græsset kom ikke igen, efter at det var afbidt; det skød ingen friske Skud, og hvad der ikke var afgræsset, blev under den stærke Solvarme groft og tørt og daarlig egnet til Afgræsning, hvorfor mange Kobesætninger blev taget paa Stald. Længere hen i Maaneden fik vi Regn og ret køligt Vejr, og der kom atter Liv i Plantevæksten, men den brændende Sol i Juli og August var mere, end Græsmarkerne kunde udholde; baade de svære og de lette Jorder maatte give tabt, og ikke mindst var Græsmarkerne paa de svære Jorder af et saa afsvedent Udseende som ikke kendt i mange Aar. Hvor man havde *L u c e r n e n*, undgik man paa et meget tidligt Stadium at maatte ty til Roemarkerne — og tage Kvæget paa Stald, hvad ikke var usædvanligt i August og ret almindeligt i September Maanedes Midte. Denne Maaned var ogsaa tør og delvis varm. Det var saaledes tidligt, at man i Efteraaret 1911 maatte tage Foderbeholdningerne i Brug, og Huldet hos Køerne var ved Indbindingen kun nogenlunde godt.

De gennem Statistisk Bureau indsamlede Efterretninger om Høsten i 1911 viser for *G r æ s m a r k e r n e s* Vedkommende et kedeligt Modsætningsforhold til Aaret 1910, idet Gennemsnitskarakteren for Landets Græsmarker i 1911 er »temmelig godt«, mens den i 1910 var »meget godt \times «. Jyllands nordligste Amt, Hjørring, staar med højeste Amtskarakter, nemlig »g \div «; Maribo, Svendborg, Vejle, Thisted og Ribe med »tg +«, Frederiksborg, Holbæk, Aalborg, Viborg og Ringkøbing med »tg«, Sorø, Præstø, Bornholm og Aarhus med »tg \div « og Københavns og Randers Amter med »maadelig +«. Billedet er mørkt, men næppe meget forfejlet; det bør dog erindres, at Foraaret var meget godt, og Græsvæksten var rigelig hele Maj Maaned ud. — Men i sin Helhed fik vi desværre atter at mærke, hvor vanskeligt det er under Forhold som i Som-

meren 1911 at kunne tilvejebringe en Sommerernæring af vore Malkekøer, der blot i nogen Maade taaler en Sammenligning med de Forhold, vi kan byde paa under Vinterfodringen med Hensyn til Ensartethed og god Sammensætning.

Der er ingen Tvivl om, at Sommeren 1911 var en fortrinlig Advokat for en øget *Lucernedyrkning*; denne Plante, Lucernen, var jo den eneste, der havde Modstandskraft mod Tørken; den holdt sig kraftig, grøn og saftig; og der er den allerstørste Grund til atter og atter at slaa til Lyd for dens Dyrkning. 1 Skp. Land vellykket Lucernemark pr. Kreatur er jo i Stand til at kunne forsyne en Kvægbesætning med fortrinligt Grøntfoder fra omkring 1. Juni til midt i September eller saa. Hvor var det ikke et vederkvægende Syn at se al den graagule Goldhed, der prægede vore almindelige Græsmarker, afbrudt af grønne Oaser i Skikkelse af frodige Lucernemarker. For Kvægets hensigtsmæssige og billige Ernæring i Sommerhalvaaret og dermed for et stort og økonomisk aarligt Mælkeudbytte vilde det være af den allerstørste Betydning, om det maatte kunne lykkes i langt højere Grad end hidtil opnaaet at faa Lucernen til rigtig at trives hos det store Flertal af Landmænd. Dette er jo endnu saare langt fra at være Tilfældet, men med Iagttagelse af alle fornødne Forholdsregler vil det forhaabentlig kunne naas.

Roefgrøderne gav, hvad Mængdeudbyttet angaar, for Landet som Helhed under Middelhøst. Dette Forhold sammenholdt med, at man tidlig maatte ty til Roeholdningerne, har bevirket, at den daglige Roemængde pr. Ko i Vinteren 1911—12 har maattet indskrænkes mere, end godt er, hvilket betyder mindre Mælk og dyrere Mælk. At Roernes Tørstofindhold er højt, bøder jo ikke lidt paa det manglende Kvantum. Paa Jyllands meget lette Jorder var Turnipsafgrøden i ikke faa Tilfælde meget slet. I Ribe Amt har den Karakteren »maadelig«. Bedst var Kartofflen med »g ÷« for Mængde og »mg ÷« for Kvalitet.

Hø høsten blev ikke nær saa god, som den om Foraaret tegnede til, men dog ret tilfredsstillende. Det noget sent høstede Hø — Agerhø — led megen Skade, hvorimod det Hø, der blev bjerget inden Juniregningen, kom godt i Hus. En Del af Engene havde om Foraaret taget Skade af Frosten, men Enghøet blev iøvrigt fortrinlig bjerget. Gennemsnitskarakteren for Ager- og Enghø var »g +« for Mængde og »mg ÷« for Godhed, dog med store Afgivelser mellem de enkelte Amter, fra »tg +« til »mg ÷«.

For Kornafgrødernes Vedkommende var Vintersæden bedst med Karaktererne »mg ÷« og »mg +«. Opgivelserne fra de enkelte Amter er meget ensartede, men Bornholm havde dog under Middelhøst.

Mængdeudbyttet for Vaarsæden er opgivet til over Middel, for Havre og Blandsæd betydeligt over Middel, Byggen mindre god, særlig paa Øerne.

Kornet modnedes tidligt, og under det fortrinlige Vejr tilendbragtes Høsten hurtigt og billigt, et Forhold af stor økonomisk Betydning.

Produktionen og Udførselen af Fedevarer

har, som der alt i de indledende Bemærkninger er peget paa, været stigende paa alle Hovedfelter. For Mælkeri-produkternes Vedkommende skal her yderligere oplyses, at Statistisk Bureau i sine foreløbige Opgørelser over Værdien for Hovedgrupperne i Udførselen angiver Værdien af udført dansk Smør i 1911 til 192,781,000 Kr. (i 1910 til 182,436,000) og af Fløde og Mælk til 15,636,000 Kr. (i 1910 til 11,967,000 Kr.) eller ialt 208,417,000 Kr. imod 194,403,000 Kr. i 1910 eller en Stigning i Værdien af godt 14 Mill. Kr. Udførselen af Smør i almindelig Pakning til Storbritannien er i Aftagende, om end ikke meget. Mælken og Fløden udføres til Tyskland, og det hermetisk pakkede Smør gaar til oversøiske og andre langt borte liggende Lande. Mens for nogle Aar tilbage kun 5 pCt. af den samlede Eksport fra Mejeribruget gik til andre

Lande end Storbritannien, saa er Forholdet i 1911 dette, at da gik der 15 pCt. af den samlede Eksportmængde, der repræsenterer en samlet Smørmængde af $96\frac{1}{2}$ Mill. kg, den Vej. Flødeudførselen er steget fra 16 til 20 Mill. kg. Kaseinudførselen er steget fra 0.5 Mill. kg til 1.6 Mill. kg i 1911.

Værdien af udført dansk Flæsk er angivet til 120 Mill. Kr. imod $117\frac{1}{2}$ i 1910. Naar Udførselsværdien, trods den betydelig lavere Flæskepris, er steget med $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr., skyldes det jo den stærkt øgede Udførsel (ca. 18 pCt.). Den samtlige Udførsel af Bacon og 0.6 Mill. kg af det øvrige Flæsk gik til England, og til andre Lande udførtes der saaledes kun $2\frac{1}{2}$ Mill. kg, hvoraf 1.0 Mill. kg fersk Flæsk til Schweiz, hvortil Udførselen mod Aarets Slutning tiltog meget stærkt.

Overskudsudførselen af stort Hornkvæg er tiltaget med 4557 Stkr. Den samlede Udførsel af stort Hornkvæg og Kalve var 153,512 Stkr. imod 140,825 i 1910. Stigningen i Udførselsoverskudet er stærkt formindsket ved den store og tiltagende Indførsel af svensk Kvæg, der er stegen fra 19,300 Stkr. i 1910 til 29,590 i 1911. Der er ialt indført 23,964 Stkr. stort Hornkvæg og 5626 Kalve.

Af de i 1911 ialt udførte 152,936 Stkr. stort Hornkvæg gik de 152,081 til Tyskland og 855 Stkr. til Rusland (i 1910 716).

I Overskudsudførselen af fersk Oksekød har 1911 vist nogen Nedgang, der fornemlig skyldes en mindre Udførsel, men ogsaa hidrører fra en stigende Indførsel. Værdien af indenlandsk udført Oksekød i 1911 angiver Statistik Bureau til 9,150,000 Kr., en Del mindre end i 1910, men betydeligt mere end i 1909. I Overensstemmelse med den store Stigning i Udførselen af Flæsk er Overskudsudførselen af Kød af andre Dyr, Slagteriaffald m. m. steget med ca. 2 Mill. kg, saa at den samlede Overskudsudførsel, som ovenstaaende Tal viser, er omtrent den samme som i de to foregaaende Aar.

Overskudsudførselen af levende Dyr var:

	Stort Hornkvæg	Kalve	Faar og Lam
	Stkr.	Stkr.	Stkr.
1902	44552	198	÷ 1206
1903	57945	64	÷ 689
1904	86166	÷ 92	÷ 1088
1905	112115	÷ 1127	÷ 728
1906	95831	÷ 1381	÷ 154
1907	95274	÷ 751	490
1908	119603	÷ 395	÷ 387
1909	122775	÷ 738	175
1910	124415	÷ 1040	324
1911	128972	÷ 5050	÷ 169

Den samlede Overskudsudførsel af Kød har i de sidste 10 Aar været i Mill. kg:

	Kød af					Ialt
	Horn- kvæg, fersk	Horn- kvæg, ikke fersk	Faar, fersk	Faar, ikke fersk	andre Dyr, Slagteri- affald m. m.	
1902	13.87	÷ 0.10	0.56	÷ 0.84	6.23	19.72
1903	10.38	0.26	0.38	÷ 0.18	6.54	17.38
1904	10.94	0.37	0.62	÷ 0.42	12.11	23.13
1905	13.87	0.34	0.46	÷ 0.69	12.75	26.72
1906	10.19	÷ 0.09	0.30	÷ 1.18	12.55	21.82
1907	7.87	÷ 0.59	0.23	÷ 1.35	14.95	21.10
1908	9.88	÷ 0.04	0.24	÷ 0.76	18.04	27.35
1909	14.57	÷ 0.03	0.13	÷ 0.59	16.25	30.33
1910	16.18	÷ 0.04	»	÷ 0.53	14.97	30.57
1911	11.93	÷ 0.15	»	÷ 0.90	16.90	29.88

Vedrørende vor Udførsel af slagtet Kød da viser Forholdene — saaledes som Tallene i nedenstaaende Tabel er Udtryk for —, at Tyskland fremdeles er vor Hovedaftager, ligesom Tilfældet er overfor det levende Kvæg, at Udførselen til Storbritannien har været i meget stærk Tilbagegang, og at det samme har været Tilfældet for Norges Vedkommende, medens Udførselen til Schweiz er tiltaget med ca. 50 pCt.

Vor Udførsel af slagtet Kød i Mill. kg (indenlandsk) har i de forløbne 10 Aar fordelt sig paa følgende Maade:

	Til Tyskland	Til Stor- britannien	Til Norge	Til Schweiz	Til andre Lande
1902	6.75	5.65	2.58	»	»
1903	6.76	3.26	2.19	»	0.47 *)
1904	10.18	1.04	1.88	»	0.90 *)
1905	13.30	0.91	2.32	»	0.53 *)
1906	10.39	0.33	0.98	»	0.03
1907	7.43	0.20	1.17	»	0.04
1908	6.74	0.87	2.53	»	0.60
1909	9.80	3.28	2.89	»	0.36
1910	10.63	2.68	1.53	1.38	0.03
1911	9.40	0.47	0.55	2.04	0.04

Da Priserne paa Kvæg og Kød har været højere end i 1910, er den Indtægt, som Landbruget har haft gennem Salg af disse Varer til Udlandet, meget betydelig, og det gaar ikke an at negligere hele denne Side af vort Kvæg-hold, hvad der maaske for en Del har været nogen Tilbøjelighed til, thi den repræsenterer en Kapital paa 50 Mill. Kr. for Kvæg og Kød solgt til Udlandet i 1911 foruden det meget store og stigende Hjemmeforbrug. Der er næppe Tvivl om, at en mere rationel Fedning af en meget

*) Sverige.

stor Del af vort Eksportkvæg — det vil sige en Fedning, der virkelig kan siges at være bragt til det Stadium, der betegner det til Slagting modne, velegnede Dyr — vilde betale sig godt. Nedenstaaende Oversigt viser G e n n e m s n i t s p r i s e n p a a K ø b e n h a v n s K v æ g t o r v for 1. Kl.s Varer (bedste Stude og Kvier) i Kroner pr. 50 kg Slagtevægt for de sidste 13 Aar:

1899	42.00 Kr.	1906	52.20 Kr.
1900	45.60 —	1907	51.60 —
1901	45.64 —	1908	47.90 —
1902	48.00 —	1909	47.40 —
1903	51.34 —	1910	49.70 —
1904	49.52 —	1911	54.16 —
1905	50.10 —		

1911 viser en Stigning i Gennemsnitsprisen af ca. $4\frac{1}{2}$ Øre. Herved maa dog erindres, at der med og fra 20. April 1911 er noteret af en anden Institution end den nu i mange Aar her i Tidsskriftet anførte (Kreatur-Kommissionærerne). Dette nye P r i s n o t e r i n g s - U d v a l g er efter Indstilling fra Landhusholdningsselskabet, Københavns Slagterlav og Foreningen af Kreaturkommissionærer nedsat af Københavns Magistrat for et Tidsrum af 3 Aar. Det 9 Mand stærke Udvalg bestaar af 4 Repræsentanter for Sælgerne (Kreaturkommissionærerne), 4 Repræsentanter for Køberne (3 Slagtere og 1 Kreatureksportør) og som Formand Kvægtorvets Inspektør, og Virkningen af dette ny Noteringsudvalg blev straks en Opgang i Noteringen for bedste Varer fra 52 til 56 Øre og for de ringere Varer et Par Øre. Første Halvaar viste de laveste, iøvrigt jævnt stigende Priser og sidste Halvaar gode og stabile Priser med den højeste m a a n e d l i g e G e n n e m s n i t s p r i s af $56\frac{3}{4}$ Øre for Oktober.

Ligesom i 1910 er H a m b o r g - N o t e r i n g e n for 1911 i »Ugeskrift for Landmænd« opgivet for levende Vægt og med en Gennemsnitspris for bedste Kvalitet af Oksekød af 45.3 Øre mod 41.3 i Fjor, en Opgang af 4 Øre, i god Overensstemmelse med Københavns Notering.

Omregner vi denne Middelpriis til slagtet Vægt efter Forholdet 60 pCt. Slagtevægt (det drejer sig jo her om 1. Kl.s Vare), faar vi følgende Gennemsnitspriser fra Hamborg-Markedet i Kr. pr. 50 kg for 1. Kl.s Oksekød:

1900	58.20 Kr.	1906	69.40 Kr.
1901	57.90 —	1907	71.60 —
1902	59.40 —	1908	67.65 —
1903	62.90 —	1909	65.10 —
1904	62.67 —	1910	68.80 —
1905	63.80 —	1911	75.60 —

Højeste maanedlige Gennemsnitspris faldt i Hamborg paa Juni med 45.80 sl. Vægt, lavest var Januar (41.5) og September (41.0); iøvrigt var Svingningerne kun smaa.

For en virkelig fortrinlig Vare har 1911 bragt udmærkede Priser. Her skal fremdrages et Eksempel, der viser, hvad velegnede Fedningsobjekter og fuldfedede Dyr kan bringe det til. Som i tidligere Aar har en af Randersegnens allerdygtigste Federe, Gaardejer *H. Lange*, Robdrup, velvilligst overladt mig sin Afregning for en Levering Stude fra Slutningen af April. For 8 Stude af en Gennemsnitsvægt af 563 kg, svingende fra 518 til 630 kg, opnaaedes en Gennemsnitspris af 35.4 Øre pr. $\frac{1}{2}$ kg (1 Pd.) med 3 8 Øre for den bedste og 33 $\frac{1}{2}$ Øre for den ringeste. Samtlige Stude var velbyggede, velfedede Dyr; de 6 var af jydsk Race, 1 af Korthornsrace og 1 af rød dansk Race. Samme Feder opnaaede til samme Tid 32 Øre for en 650 kg's Tyr og 31 $\frac{1}{2}$ Øre for en Ko paa 565 kg, hvilket bliver 3 5 6 K r o n e r for en jydsk Udsætterko. Saadant tæller og fortæller om, hvilken Betydning det vilde have for Kvægbrugets Rentabilitet, om vore Stalde Landet over var fyldte med velbyggede, trivelige, sunde Dyr af god Udvikling og Størrelse. I alt for mange Tilfælde optages Pladsen af daarlige Betalere, Dyr med ringe Omsætningsevne, Dyr, der paa Grund af daarlig Opdrætning og daarlig Afstamning baade er tarvelige i det ydre, smaa og mere eller mindre ilde byggede, og i det indre (ringe Produktionsevne). Vi maatte hellere være dem

foruden! Bedre, rigeligere og ligeligere Opdrætning og en mere udstrakt Kontrol med det nærværende Materiale, det er Vejen til at blive af med »Rotterne« paa.

I Aarhus kostede i Juli 1. Kl.s Stude og store Tyre 30 Øre, 1. Kl.s store Køer 28 Øre. Fra Ribeegnen meddeltes, at velfedede 500 kg's Stude i Februar bragte over 30 Øre hjem fra Hamborg, og fra Mors noteredes 500 kg's Stude til 28—29 Øre. I Foraaret 1911 var det magre Kvæg meget dyrt.

Det vil erindres, at der den 1. Juli 1911 traadte nye Lovbestemmelser i Kraft vedrørende Indførselen af levende Kvæg til Tyskland, hvorved Tuberkulinprøven blev afløst af en klinisk Undersøgelse med paafølgende Kontrol af det slagtede Dyr. Det er vist en almindelig Erfaring, at de nye Indførselsbestemmelser til Dato har virket meget lempeligt — og tilfredsstillende for Eksportørerne. Det danske Landbrugsministerium har under 22. August 1911 tilbagekaldt den til Kvægkarantænerne i Aabenraa, Flensborg, Kiel, Lybæk og Rostock givne Tilladelse til at tilbagesende her til Landet de til Tyskland afsendte, men der tilbageholdte Kreaturer. Grunden hertil var den i Tyskland sig stærkt bredende Mund- og Klovesyge og et Tilfælde, hvor denne stærkt smitsomme Sygdom konstateredes hos et Kreatur, der var sendt tilbage til Kolding fra Karantænen i Kiel.

Paa Grund af Mund- og Klovesyge har Handelen med Fedekvæg iøvrigt — særlig paa Øerne — været hemmet i temmelig udstrakt Grad. Ved Slutningen af 1911 havde kun Jylland fri Udførsel til Udlandet, mens Øerne var udelukkede fra at sende Kreaturer og i det hele klovbærende Dyr saavel til Udlandet som til Jylland. Betydelige Tab og megen Fortrød i Kvægafsætningen er forvoldt ved Mund- og Klovesygens Optræden til forskellige Tider i de tyske Karantæner.

K æ l v e k ø e r og K æ l v e k v i e r har betinget høje Priser i 1911. 1. Kl.s store og gode Kælvkøer kostede i Juni i Aarhus fra 320—370 Kr., og ved Efteraarsmar-

kedet i Roskilde betaltes 1. Kl.s store Kælvekøer med 300—340 Kr., i Midtjylland med 250—320 Kr.

Af Fjerkræ er Indførselen noget mindre end i 1910, nemlig kun 11,143 Gæs (mod 42,173 Stkr. i 1910) og 10,499 Stkr. Høns og Kyllinger (mod 10,513 i 1910). Af slagtet Fjerkræ var Indførselen 0.89 Mill. kg mod 0.92 Mill. kg i 1910, altsaa paa det nærmeste den samme.

For de sidste 10 Aar stiller Forholdet sig saaledes vedrørende Overskudsudførselen af Æg:

1902	19.00	Mill. Snese	1907	18.09	Mill. Snese
1903	19.98	— —	1908	19.95	— —
1904	17.52	— —	1909	17.53	— —
1905	17.29	— —	1910	19.20	— —
1906	16.69	— —	1911	20.20	— —

Vi har saaledes i Aar naaet de 20 Mill. Snese Æg i Overskudsudførsel for første Gang. Iøvrigt var selve Udførselen i 1903 større end i 1911, men i det førstnævnte Aar var der et langt større Forbrug af udenlandske Æg. Prisen for udførte Æg gik i 1911 op med ca. 5 Øre pr. Snese, og da der tillige var en større Udførsel, gik Udførselsværdien for indenlandske Æg op fra 26.7 Mill. Kr. til 29.5 Mill. Storbritannien aftog de 97 pCt. af den samlede Ægudførsel.

Kvægavlen.

1911 har paa Kvægavlens Omraade været et roligt Aar. Dette kan være et Fortrin, men det kan ogsaa være det modsatte. Hvis Roen er Udtryk for Enighed i Valg af Arbejdsmaal og Arbejdsmidler, forenet med en kraftig Brug af de vedkommende Arbejdsmidler, da kan man kun være glad derfor, men er det Mangel paa Energi og Foretagsomhed, der er Aarsag til de stille og rolige Forhold, der har hersket, da bliver Roen jo nærmest et Udtryk for Slaphed og Sløvhed, og da er den ikke af det

gode. Situationen i det forløbne Aar er sikkert nok præget af begge de nævnte Udslag. Der er saaledes ingen Uoverensstemmelser i Anskuelserne om, ad hvilke Hovedbaner Udviklingen bør ledes for bedst muligt at fremme et solidt og indbringende Kvæghold, der kan yde en god Betaling for den store, ja stigende Mængde af Grovfoder, som frembringes af den danske Jord. De statistiske Data for 1911, som der i det foregaaende er henvist til, giver jo i sin Helhed et klart Billede af det danske Landbrugs *P r o d u k t i o n s f o r m* og *P r o d u k t i o n s e v n e*, der viser hen til en Fortsættelse af hele den hidtil indslaaede Form for Produktion og Salg af Landbrugets Udførselsvarer, viser, at danske Landmænd i sin store Almindelighed finder, at de under de nærværende Konjunkturer og Driftsudgifter staar sig godt ved Massefrembringelse af saadanne Planteavlsprodukter, til hvilke vore Kvægbesætninger er Hovedkøbmændene, og at den Vej foreløbig er den solideste og mest farbare og den, der — trods Manglerne — for *F l e r t a l l e t* yder den bedste økonomiske Garanti for den rette Balance. Særegne lokale Forhold kan selvfølgelig foraarsage, at der mere eller mindre afviges herfra, men i denne Forbindelse kan vi se bort fra alle de Brug, hvor man kan drive kvægløst Landbrug med Salg af Halm og Hø; dette vil altid blive Undtagelserne. At man iøvrigt ser sig om efter nye Indtægtskilder, er i sin gode Orden. Frøavl, Sukkerroedyrkning og en udvidet Kartoffelavl vil, udøvet under dertil egnede Forhold, kunne give sine Udøvere et endog særdeles godt Udbytte.

Den tiltagende Udførsel af Kvægavlsprodukter baade i Form af Smør, Fløde, Mælk, levende Kreaturer og Kød viser dels hen til et øget Kvæghold, dels til en ganske god Udnyttelse og Brug af det foreliggende Materiale, og dette sidste er kun glædeligt.

Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt i Øjeblikket at bruge det store, levende Apparat, som vi har i vore Stalde: *K ø e r n e*, paa formaalstjenlig Vis. Der maa jævnsides hermed udføres et maalbevidst og energisk Arbejde, der

tager Sigte paa en Sikring af Fremtiden. De fleste Kvægbrugere kan ikke fritages for Opdrættergerningen, selv om de gerne vilde. Vore Besætninger skal vedligeholdes, og denne Vedligeholdelse bør foregaa paa den Maade, at Besætningerne ikke blot vedblivende kan hævde deres Stilling som gode Købmænd af Planteavlsfrembringelserne af forskellig Art, men Forholdene maa lægges saaledes til Rette, at der er al Rimelighed for, at Præstationsevnen øges, baade kvantitativt og kvalitativt. Paa denne vore Besætningers Trivelihood og gode Præstationsevne beror det i allerhøjeste Grad, til hvilken Pris Landbruget gennem Kvægholdet kan faa sine Planteavlsprodukter — Grovfoderet — omsat.

Og her er der meget at gøre, og der trænges i mange Bedrifter haardt til en Forbedring af Kvægets Betalings-evne, det vil sige til bedre, triveligere og mere ydedygtige Kreaturer. Det forløbne Aar har ikke i den Retning vist en fuldt tilfredsstillende Udvikling. De Hjælpemidler, der staar til Raadighed, og gennem hvis Brug der vindes et øget — og tiltrængt — Kendskab til den indre Omsætnings Rentabilitet af Landbrugets forskellige Grene, er blevet brugt i for ringe Udstrækning, og det samme er Tilfældet med Udnyttelsen af de Hjælpemidler, der staar til Raadighed i et enigt og dygtigt Samarbejde om at fremme et virkelig sagkyndigt, et rationelt Udvalg og en rationel Udnyttelse af gode Avlsdyr, det vil sige saadanne, der baade i Følge Afstamning og individuel Godhed tør med al Rimelighed forventes at ville bringe et Afkom, hvis Ydelse er god og stigende.

Ogsaa 1911 viser Tilbagegang i Antallet af Kvægavlsforeninger, der vel ikke er saa stor som i Aaret forud, hvad den nedenstaaende Tabel viser, men som dog er vedvarende. Det er muligt, at det private Tyrehold med virkelig gode Tyre er i Fremgang, og det er rimeligvis Tilfældet, og man har forsøgt at forklare Tilbagegangen og Stilstanden vedrørende Kvægavlsforeningerne ud fra dette Forhold. Denne Forklaring er dog sikkert ikke fyl-

	1911		1910		1909		1908		1907		1906		1905	
	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre
Nørrejylland m. Samsø	675	784	719	828	763	894	783	947	763	890	677	810	658	743
Sjælland med Møen . .	245	270	259	282	282	317	292	328	273	315	250	284	222	254
Fyns Stift	118	129	124	139	134	154	142	163	142	169	128	151	120	136
Lolland-Falster	38	47	41	55	46	55	48	54	48	56	50	55	49	54
Bornholm	32	41	33	43	30	43	31	42	31	43	30	38	28	33

destgørende. Der er næppe Tvivl om, at den nu i de senere Aar stadig fortsatte Nedgang i Antallet af Kvægavlsforeningerne delvis, og vist i væsentlig Grad, er en Følge af, at Interessen for Kvægholdet, for Køerne, er mindre levende end for nogle Aar tilbage. I de senere Aar har Interessen for det officielle Planteavlsarbejde tiltrukket sig stor og berettiget Opmærksomhed, men dette Forhold, maaske i Forbindelse med den megen — og oftest uberettigede — Blad-Kritik over vore Køer og vort Kvæghold, der mere højlydt end overbevisende er kommen frem i de senere Aar — dog ikke i sidste —, har svækket Interessen for Dyrene. Det er, som om mange af de danske Landmænd ikke har evnet samtidig med den øgede Interesse for Planteavl en at fastholde end sige øge Interessen for Køerne, for Kvægholdet, hvis Rolle i dansk Landbrug er betydningsfuldere end nogen Sinde før, og af hvis mere eller mindre gode Omsætnings- eller Arbejdsevne det beror, til hvilken Pris den stigende Planteavlsproduktion kan udbringes i. Man tager næppe Fejl i, naar man i Avlsforeningernes gode Trivsel og Fremgang ser et kraftigt Udslag af Opdrætternes Interesse for og Forstaaelse af, hvad Betydning det har at anvende de bedste Avlsdyr, som man under de forhaandenværende Omstæn-

digheder kan skaffe sig. I denne Forbindelse gaar det derfor aldeles ikke an at se bort fra *A n t a l l e t* af Foreninger, og dette er nedadgaende; og dette er ikke, som det burde være. Flertallet staar endnu udenfor Bevægelsen, og der vil vel alle Tider blive et stort Mindretal, der »ser til«, men vi maa se at faa Sagerne lagt saaledes til Rette, at vi vinder fremad ikke blot i Arbejdets Godhed, men ogsaa i Retning af at drage de mange, der endnu staar udenfor, med ind i et dygtigt Foreningsarbejde.

Mangt og meget vedrørende Brugen og den rette Udnyttelse af de foreliggende gode Hjælpe midler vil i de kommende Tider i væsentlig Grad komme til at afhænge af, hvilken Skikkelse den nye Husdyrlov vil faa. Den skulde gerne blive saadan, at den bedst mulig fremmer det virkelig dygtige Opdrætterarbejde, og at den samtidig evner at drage mange med ind i Fællesarbejdet, at den bliver en Tilskyndelse og Opmuntring til at tage fat af alle Kræfter med Udsigt til en rimelig Løn for Arbejdet. At Tiden nu er inde til, at Kravet til det Avlsarbejde, der fortjener Statens Støtte, skærpes i visse Retninger, og at Støtten ydes i Forhold til, hvad der præsteres, er vist alle enige om. Det harmoniske Arbejde, det, der samler de endnu for spredt virkende Kræfter, er det, som der særlig bør lægges Vægt paa. Det er *H e l h e d e n* i Arbejdet, vi trænger til!

Og den rette Helhed i Kvægavlsarbejdet kommer der først, naar Kvægavlsforeningerne og *K o n t r o l f o r e n i n g e r n e* arbejder Haand i Haand. Hvad disse sidste angaar, da er Stillingen Landet over som Helhed holdt, men heller ikke mere. Kontrolforeningerne har omtrent den samme Udbredelse i 1911 som i 1910. Forskellen er kun ringe. I »Lommebog for Mejerister 1912« findes der som sædvanlig en Oversigt over det danske Mælkebrugs Kontrolforeninger. I denne er der for 1911 udeladt de Kontrolforeninger paa Sjælland, der ikke samarbejder under den derværende Fællesledelse, og dette vanskeliggør en umiddelbar Sammenligning med 1910; men regner

man de udenforstaaende at udgøre samme Antal som i Fjor, da bliver Fremgangen for hele Landet 3 Foreninger, hvilket vil sige, at Jylland har 5 flere, Sjælland 1 mere og Fyn 3 færre end i 1910. Det samlede Tal var den 1. Oktober 1911 ialt 514 Kontrolforeninger med 205,467 Køer (heri ikke medregnet de udenfor Fællesledelsen staaende Foreninger, der i 1910 beløb sig til 17). Den Del af den danske Kobestand, der saaledes er draget ind under Kontrolforeningernes Virksomhed, er jo i Virkeligheden en alt for ringe Procentdel, og særlig gælder dette for Jyllands Vedkommende. Dette Forhold er uheldigt og er en Hindring for et til Bunds sagkyndigt Udvalg af Avlsdyr. Dette, at Kontrolforeningerne bruges alt for sparsomt, bliver i Virkeligheden en Hemsko for Fremskridtet. I Tale og Skrift lovprises Kontrolforeningerne, ogsaa Mand og Mand imellem. Men at gøre et dygtigt Arbejde indenfor disses Rammer er man desuagtet helst paa Afstand af.

Der kritiseres ikke sjældent over Kontrolforeningsarbejdet, hyppigst af dem, der staar udenfor Arbejdet. Skønt Kritikken selvfølgelig paa visse Punkter kan være berettiget, saa er Forholdet dog utvivlsomt dette, at hvad det indre Arbejde i Kontrolforeningerne angaar, det er den Paalidelighed og Tilforladelighed i Arbejdet, der er betinget af forstaaende og villende Medlemmer og af dygtige, paalidelige Assistenten, samt i disse Faktorerens indbyrdes gode Samarbejde, da er der Fremgang at notere, om end der fremdeles kan findes Eksempler paa, at det langt fra er godt endnu alle Vegne, og at Arbejdets rette Nyttvirkning kræver bedre Udførelse — og Gennemførelse.

Hvis der hos Opdrætterne i Almindelighed var større Forstaaelse af, hvad der indenfor Kontrolforeningernes Ramme kan opnaas af nyttig Viden til den rette Værd-sætning af Udvalgets Betydning og til Oplysning om Køernes Evne til at yde og til at betale for denne Ydelse, samt om det økonomiske Resultat af den indre Omsætning indenfor de forskellige Felter af Landbrugs-

bedriften, da vilde vi snart se ikke blot en Forøgelse af Kontrollforeningernes Antal, men en Forandring, en Ændring i Foreningernes Karakter og Omfang i betydningsfuld og heldig Retning, nemlig saaledes, at Foreningsarbejdet ved Aarets Slutning gav os et klart og rigtigt Billede af, med hvilket økonomisk Resultat det enkelte Medlem i Kontrollforeningen havde opnaaet eller tilvejebragt denne eller hin Produktion saavel i Mark som Stald. At dette kan naas gennem Samarbejde i Kontrollforeningerne — det kan selvfølgelig ogsaa naas ad anden Vej —, er en K e n d s g e r n i n g; baade Samsinger og Langelændere har vist, at denne saare nyttige — ja for det fulde Udbytte aldeles nødvendige — Viden lader sig uden særlige Vanskeligheder tilvejebringe under overkommelige og tilfredsstillende Former i Samarbejde mellem Ejer og Assistent i en Kontrollforening, en »udvidet« Kontrollforening, om man vil. Den kommende Tid vil kræve, at vi faar bedre Rede paa den indre Omsætning i det enkelte Landbrug end hidtil haft, og der vil blive lyst efter den letteste og bedst opnaaelige Adgang til at erholde det i saa høj Grad savnede Middel, nemlig Regnskabsføring, og der kan ingen Tvivl være om, at et stort Flertal vil finde, at dette lader sig bedst gøre indenfor Kontrollforeningernes Rammer.

Endnu i 1911 savner Kontrollforeningerne i dette Land i alt for mange Mejerikredse den Baggrund og gode Støtte for Arbejdet, som ligger i, at der udøves en Afregningsmaade, der samtidig med, at den er tidssvarende, tillige er retfærdig. Tilfældet er fremdeles dette utilfredsstillende, at det overvejende Antal Andelsmejerier betaler den fede Mælk med en for lav Pris og den magre med højere Pris, end den er værd. Det er forstaaeligt, at under slige Forhold er Opfordringen til at komme med i Kontrollforeningerne og gennem det indenfor disse tilsigtede Arbejde at oparbejde en federe Mælk ikke overvættets stor. Skønt der er en tydelig Udvikling dette Spørgsmaal vedrørende til det bedre, saa er Stillingen dog stadig utilfredsstillende.

Mejeridriftsstatistikken er ogsaa i denne Henseende

meget oplysende. I den for 1910 af Hr. *Joh. Kyed* udarbejdede Beretning foreligger der Oplysninger om Afregningsmaaden paa 633 Andelsmejerier. Af disse 633 er der kun 242 eller 38.9 pCt., der afregner tidssvarende og rigtigt, nemlig i Henhold til den leverede Vares Værdi, her Mælkens Fedtindhold, og det vil sige enten efter Fløde- eller Fedtenheder eller efter Faktor 3. Af de 242 Mejerier bruger de 208 at afregne efter Fløde- eller Fedtenheder, de 34 efter Faktor 3.

Men 353 Mejerier afregner endnu efter Faktor 2 og 38 Mejerier efter »anden Afregningsmaade«, hvilket med andre Ord vil sige, at de tre Femtedele eller 60 pCt. af de indberettende Mejerier anvender en mere eller mindre ufuldkommen og uretfærdig Afregningsmaade. At det skulde staa bedre til hos de ca. 500 ikke indberettende Andelsmejerier, er der ingen som helst Grund til at tro, snarere er det vel ringere her.

Det er ret interessant at lægge Mærke til, at den Mejerikreds, der staar som Mønstrer for samtlige Kredse med Hensyn til tidssvarende Afregning, er *V e n d s y s s e l* Mejeriforening, der har 80 pCt. af Mejerierne, der har Afregningsforholdene i Orden. Dette hænger ganske utvivlsomt nøje sammen med, at der i Vendsyssel findes et forholdsvis stort Antal *J e r s e y* køer, hvis fede Mælk, om denne skal komme til sin Ret, kræver en Betaling efter Fløde- eller Fedtenheder. Men præcis det samme gælder Forholdet vedrørende de forskellige Besætninger indenfor vore hjemlige Kvægracer. Kravet om en fuldt ud tidssvarende Afregning af Mælken paa vore Mejerier bør der atter og atter slaas til Lyd for, og det maa fremsættes paa Mejeriernes Generalforsamlinger Gang efter Gang. Det kan da ikke siddes overhørigt.

Indtil Udbruddet af Mund- og Klovesygen forekom, var *H a n d e l e n* med *A v l s d y r* paa Øerne livligere og til højere Priser end i 1910, og dette var iøvrigt ogsaa Tilfældet for Jyllands Vedkommende. Handelen med baade Tyre og Kvier af jydsk Malkerace og af Korthorns-

race var ved Ungskuet i Viborg 1911 ret omfattende og til jævnt gode, ikke særlig høje Priser. Hos det iøvrigt velbyggede, typiske Dyr af god Afstamning bliver der nu, saaledes som det sig hør og bør, taget et stort Hensyn til den gode og fortrinlige Ydelse hos Tyrenes Ophavsmødre, idet dette Forhold spiller en afgørende Rolle overfor den Pris, der opnaas og betales. Men der er jo fremdeles Tilfælde, hvor Hensynet til dette Forhold saa godt som lades ude af Betragtning. Tyrepriserne har vel i sin Helhed været noget højere end i Fjor. Efter »Jydsk Husdyravl« har Gennemsnitsprisen paa 60 Tyre af jydsk Malke­race — hovedsagelig solgt til Kvægavlsforeninger — været 571 Kr. og 584 Kr. paa Vilkaar, hvilket er noget mere end i 1910. Et Udtryk for, at adskillige Foreninger nøjes med vel ringe Tyre, er den i ikke faa Tilfælde betalte Pris af kun 400 Kr. og derunder. Det er tydeligt at mærke paa Tyre­priserne, at Efterspørgselen efter virkelig gode Tyre ikke er saa livlig som for nogle Aar tilbage. Paa Fyn opgives Prisen for de derværende 128 Kvægavlsforeningstyre til 740 Kr. kontant og 570 Kr. paa Vilkaar i Gennemsnit, men denne Gennemsnitspris refererer sig jo til et Indkøb fordelt paa flere Aar og ikke til 1911 alene. — Uden at det kan siges, at Prisen paa et Avlsdyr er et lødigt Udtryk for dettes Avlsværdi, saa vil de betalte Priser dog indenfor en vis Grænse staa i ret nøje Overensstemmelse med de Forventninger, man nærer om vedkommende Tyrs formentlig Avlsværdi; og ét er i hvert Fald sikkert, at de betalte Priser er et gyldigt Udtryk for den Interesse, der rører sig for den vedkommende Avlsretning. At Prisen paa Avlsdyr er skruet unaturligt og skadeligt højt op paa Grund af Statstilskuddet, er for Kvægets Vedkommende en dum Paastand. Men selvfølgelig bliver den ikke desto mindre nu og da fremsat. Kan vore dygtige Opdrættere ikke faa nogenlunde gode Priser for deres virkelig gode Dyr og derigennem faa Løn og Opmuntring for deres Arbejde, da bliver det ikke alene til Skade for disse per-

sonlig, men for Avlen i sin Helhed, thi da vil en væsentlig Spore til yderligere og fortsat Anstrængelse være borttaget.

Vedrørende Udførselen af dansk Avlskvæg til Udlandet skal der her nævnes, at der er udført ca. 900 Stkr. Kvæg til Rusland, og det kan jo godt siges, uden at det skal lyde som Selvros for os herhjemme, at hvis de russiske Landmænd virkelig ønsker at indføre Malkekvæg med nogen Garanti for en Afstamning, der i flere Slægtled kan bilægges med fyldige, paalidelige Oplysninger om Ydelsen af Mælk og Smør, da henvender de sig ikke forgæves til Danmark om Avlsdyr. Men det er dette, som er Spørgsmaalet. Den Tid kommer maaske. Den er næppe for Haanden i ret stor Udstrækning, og der gaas ved Indførselen af Kvæg til Rusland, som og til andre Lande, utvivlsomt endnu i Almindelighed frem efter til Dels ganske andre Hensyn.

Af »Danske Landmænds Eksport af Avlsdyr« og »Dansk-russisk Landbrugs Eksportselskab« var der i Efteraaret 1911 ved et Dyrskue i Rostoff ved Don fremstillet nogle Samlinger dansk Malkekvæg, der tilkendtes Guldmedaille og Diplom samt Ærespræmie for det bedste Malkekvæg og saaledes hævdede en meget smuk Plads.

Af Aarets Dyrskuevirksomhed er der særlig Grund til at nævne Foreningen af jydsk Landbøforeningers Fællesskue for unge Dyr i Viborg i Dagene 13.—16. Juli. Som sædvanlig til disse Skuer var Tilslutningen stor baade af Dyr og Mennesker. Pladsen var stor og fortrinlig, og Ordningen var mønsterværdig. Bedre Dyrskueplads haves ikke i Landet. Det var 19 Aar siden, at Foreningen afholdt sit første Skue for unge Dyr — ogsaa i Viborg, og det udstillede Avlsmateriale var i det mellemliggende Tidsrum undergaaet store Forandringer. I Korthed sagt har Udviklingen vist, at Kvægets gode harmoniske Kropbygning og Evnen til at yde megen og fed Mælk — til Dels afspejlet i Dyrets Ydre i det, vi kalder Malkepræget — lader sig udmærket forene, noget, mange Jyder for 20 Aar siden

ikke vilde indrømme. I Viborg mødte i 1911 73 pCt. af de jyske Tyre med Oplysninger om Ophavsmødrenes Ydelser og 83 pCt. af de røde. I Herning i 1907 var Tallene henholdsvis 17 og 28. Fremgangen er iøjnefaldende, og Udviklingsretningen er klar og tydelig, og som den skal være. Det ædle og fine Præg bør dog ingenlunde yderligere fremmes i den jyske Malkefamilie paa Bekostning af Størrelse og Masse i Forening med udpræget Trivsel. Det fortjener at nævnes, at der, for at slaa til Lyd for Afstammingsens dominerende Indflydelse og store Betydning, var gjort et stort Arbejde gennem Udarbejdelsen af en Mængde store og meget oplysende Slægtstavler over de ledende Tyreslægter i den jyske Malkekæde, paa hvilke der for mange Tyres Vedkommende var tilføjet Fotografi og de vedkommende Tyres Individ- og Ydelsespræmie. Disse Tavler var opslaaede ude paa Skuet og let tilgængelige for de besøgende, hvorfor de vakte megen og fortjent Opmærksomhed. Tavlerne var i første Linie et Udslag af Konsulent *L. Frederiksens* Arbejde.

Samvirksomheden paa Fyn afholdt i Aar et Skue for unge Handyr sammen med Statsdyrskuet; Skuerne afholdtes i Aar i Svendborg. For Kvægets Vedkommende var Ungskuet — Fremstillingen af Tyre 1—3 Aar — betydelig mindre end sædvanligt, naar Skuet holdes i Odense. Spidserne blandt Statsskuet Tyre var baade store, vægtige, velbyggede og godt prægede Dyr af meget tiltalende Type. Her var, hvad der skulde være, store, betydelige, velformede, trivelige Dyr, prægede af Slægtleds Brug i Mælkeproduktionens Tjeneste. Et Fællesskue for Frederiksborg Amt i Hillerød viste klart, at der ikke gennem Kvægavlsforeningerne i Aarenes Løb var arbejdet forgæves, men at denne Institution i meget høj Grad har fremmet Kvægavl i Frederiksborg Amt.

Betydningen af Dyrskuerne er i Tiltagende, efterhaanden som der ved Bedømmelsen vindes større og større Erfaring i at tage Hensyn til alle berettigede Faktorer i det

rette indbyrdes Forhold. Heri er der Fremgang, og den nye Husdyrlov vil formentlig kræve saadanne Bestemmelser bragt i Anvendelse, der er ensbetydende med et mere omfattende Grundlag for Bedømmelsen af Malkekvæg end hidtil mange Steder haft, saa at vi om nogle Aar som en Selvfølgelighed kan give de fornødne Oplysninger om Ophavsmødrenes Ydelse for alt det Malkekvæg, der — med Tilskud fra Staten — kan æske Præmie paa vore Dyrskuer.

F a a r e a v l e n er gaaet sin jævne Gang i 1911. Der er en lille Nedgang i Antallet af Faareavlsforeninger, idet der for Finansaaret 1911—12 er 106 Foreninger, der har søgt om Statstilskud, imod 110 Aaret forud. Nedgangen er derfor kun 4 Foreninger; der er tilkommet 6 nyoprettede Foreninger og nedlagt 10 Foreninger. Forholdet er dette, at hvor man er kommen ind paa gennem Arbejdet i Avlsforeninger at fremme Faarebestandens Godhed, dør har man vundet saadanne Erfaringer, at man finder sig foranlediget til at fortsætte, idet man har haft særdeles gode Resultater af sit Arbejde gennemgaaende. Nyt Land er der derimod ikke indvundet. Faareavlsforeningernes Udbredelse eller Fordeling Landet over er omtrent uforandret fra Aar til andet. De 106 Foreninger har tilsammen 119 Væddere, der fordeler sig med 109 til Oxforddownsracen og 10 til Leicesterracen.

De 90 af de 106 Foreninger findes i Jylland, hvor Viborg Amt fremdeles er det førende. Fordelingen amtvis er:

Viborg	Amt	med 40	Faareavlsforeninger
Ribe	—	— 17	—
Ringkøbing	—	— 10	—
Vejle	—	— 10	—
Randers	—	— 5	—
Thisted	—	— 3	—
Aalborg	—	— 2	—
Aarhus	—	— 2	—
Hjørring	—	— 1	—

90 Faareavlsforeninger.

Fyn har 7 Faareavlsforeninger, Sjælland kun 5, Samsø 3 og Bornholm 1 Forening. Paa den nye Husdyrlov vil der fremdeles blive ydet et Beløb til Støtte af Faareavlen gennem Arbejdet i Avlsforeningerne. De hidtil opnaaede Resultater, fremmet ved den hittidige lille Bevilling, kan kun opmuntre til Fortsættelse ad samme Vej.

Særlig af Oxforddowns var der en fyldig og meget smuk Udstilling paa Ungskuet i Viborg. Foruden de kendte jyske Udstillere deltog i Viborg Næsgaard Agerbrugsskole, Falster, ved Inspektør *H. J. Rasmussen*, som Udstiller og med godt Resultat. Til Næsgaard købtes i 1911 flere fortrinlige Avlsdyr fra Dyr læge *Lassen*, Haverslev, og fra Læge *E. Lassen*, Asaa.

G e d e a v l s s a g e n vinder frem. Den nye Husdyrlov vil uden Tvivl komme til at indeholde Bestemmelser, der under visse Betingelser tilsiger Støtte til at bringe Avlen af Geder ind i et mere rationelt Spor end hidtil. Sagen fortjener dette. I Erkendelse af Sagens Betydning havde Foreningen af jyske Landboforeninger ved sit Ungskue i Viborg beredvilligt aabnet Geden Adgang til Præmieæskning i Lighed med vore øvrige Husdyr. Der var en smuk Fremstilling af Saanen-Geder. — Aalborg Amts Landboforening har ogsaa taget Gedeavlens Fremme paa sit Program, og flere Landboforeninger vil følge efter. Det kgl. danske Landhusholdningsselskab har vist sin Interesse for Fremme af Gedeavlens ved at lade udarbejde et Skrift om »Gedeavl og Gedehold«, forfattet af Dyr læge *O. Pyndt*, Viborg, der er en virksom Talsmand for et forbedret Gedehold gennem en planmæssig Avl og en god og fornuftig Røgt og Pleje.

I sin store Almindelighed har S u n d h e d s t i l s t a n d e n hos vore Husdyr, naar der ses bort fra Mund- og Klovesygen, været god i 1911. Selvfølgelig har vi ikke været fri for de sædvanlige Onder, som Dødelighed blandt

Kalve, Kastning og Ufrugtbarhed, over hvilke der særlig har lydt Klager fra Jylland, ligesom der er optraadt smitsom Lungebetændelse i ikke faa Svinebesætninger. Der er forekommen en Del lokale Tilfælde af Diarrhoe hos Kvæget, ledsaget af høj Feber (42 Gr.). Muligvis kan saadanne Tilfælde føres tilbage til sygdomsforaarsagende Bakterier, indbragte med Roerne; disse var i betydelig Grad angrebne af Svamp og holdt sig flere Steder mindre godt.

Iøvrigt er Aaret 1911 jo desværre kendetegnet ved den ret betydelige Udbredelse af Mund- og Klovesyge i vore Kvægbesætninger, særlig i Besætningerne paa Øerne, hvilken har medført betydelige Ulemper og økonomiske Tab, til hvilke der foran flere Steder er hentydet.

Vedrørende dens Indgang og Udbredelse vil det erindres, at den ubehagelige Gæst, der jo kommer først fra Øst og til os fra Syd, i December 1910 optraadte i et Par mindre Kvægbesætninger i Aarhus-Eggen, der begge blev slaaede ned. Ikke desto mindre viste Sygdommen sig atter i Marts 1911 i nogle Besætninger i Nærheden af de i December 1910 angrebne. Næste Udbrud er paa Falster i April og i Juli paa Langeland i én Besætning. For de angrebne mindre Besætningers Vedkommende blev der anvendt Nedslagning. Der indtræder nu en længere Pause, og det syntes, som om vi var Sygdommen kvit. Desværre var dette ikke Tilfældet. Den 23. September konstateres et nyt Udbrud paa Langeland i en Besætning paa 62 Køer, og ogsaa denne Besætning bliver slaaet ned. Kun faa Dage herefter udbryder Sygdommen i en stor Besætning paa Lolland (385 Stkr. Kvæg). Sygdommen sætter sig nu fast, og med nogle faa Undtagelser opgives Nedslagningen. I Tidsrummet fra 24. September og til Udgangen af 1911 blev der sat 431 Besætninger under offentligt Tilsyn, af hvilke omtrent Halvdelen paa Fyn og Ærø og kun 28 Besætninger i Jylland.

Iøvrigt og til alt Held er Sygdommen i Flertallet af Tilfælde optraadt meget mildt og uden slemme Eftervirkninger. De første Maaneder af indeværende Aar bragte en

Mængde nye Tilfælde, særlig paa Sjælland. Nu synes Sygdommen at være stærkt paa Retur.

Af Litteratur vedrørende Kvæg-, Svine- og Faareavl er der for 1911 Grund til at nævne XIX. Bind af Stambog over Tyre af jydsk Race, XIV. og XV. Bind af Stambog over Tyre af rød dansk Race, III. Bind af Stambog over Køer af rød dansk Malkerace i Sjællands Stift, Svinet af Assistent N. Beck, II. Bind af Stambog over Væddere af Oxford-downs- og Leicesterrace, samt en Række Beretninger om »Konkurrencer mellem hele Kvæghold« samt om Kvægavls- og Kontrolforeningernes Virksomhed.

Blandt de Landmænd, der er gaaet bort i Aarets Løb, er der paa dette Sted Anledning til atmindes Godsejer *Mansa* til Sø paa Mors og Gdr. *P. Nielsen*, Ravndrup Vænge, Kværndrup. Førstnævnte stiftede i 1881 Foreningen for Sejerslev-Ejerslev-Jordsby Kommune til Bevarelsen og Forbedringen af det jydsk Kvæg, en Modvægt mod Anvendelsen af Korthornstyre til Krydsning med det stedlige Kvæg. Den bekendte jydsk Morsøtyr Jordsby I, der blev Stamfader til en talrig Tyreslægt, var tillagt paa Sø, hvorfra der udgik adskillige gode Avlsdyr.

P. Nielsen, Ravndrup Vænge, var i en Aarrække Medlem af Udvalget for Bedømmelse af konkurrerende Kvæghold i Fyns Stift og siden 1908 Formand for Tyreskuekommissionen for Fyn og Langeland (2. Distrikt). Desuden var han kendt som en dygtig Opdrætter af baade Kvæg og Svin, alt i alt en velkendt og veltjent Mand paa Husdyrbrugets Omraade.
